

A madarak vonulása Manonvilleban.

Báró d'HAMONVILLE-tól.

1895. évi tavaszán.

1. A rétisas (*Haliaetus albicillus* L.)* április hó 1-én halászott a Dampré-tavon. Egy tíz darabból álló csapat, mely elfáradt, megmaradt április hó 6-ától 13-áig a Romeix-tavon. Ezek a madarak halászó-helyüket csak akkor hagyták el, mikor tojtak, mert április hó 10-én egy lelőtt tojóban dió nagyságú tojás volt.

2. A vörös kánya (*Milvus iclinus* Sav.) márcz. 15-én érkezett.

3. A fekete kánya (*M. Korschun* Gm.) megérkezet február 28-án és márcz. hó 1-én párzik.

4. A kaba (*Falco subbuteo* Bechst.) párosával jött meg április 22-én.

5. A közönséges vércse (*Cerchneis tinnuncula* L.) mely ez évben kivételesen elköltözött, viszatért márcz. 11-én.

6. Az erdei füles bagoly (*Asio otus* L.) mely az egész telet a fenyveken húzta ki, fészkelés végett márcz. 18-án távozott.

7. A nyaktekerő (*Yunx torquilla* L.) április hó 11-én jött meg.

8. A kakuk (*Cuculus canorus* L.) április 1-én szől először Grenayben és 3-án Moulin-auboisban.

9. A banka (*Upupa epops*) április 10-én jött hozzánk.

10. A szajkó (*Garrulus glandarius* L.) nálunk állandó madár, mindazonáltal május hó elején nagy csoportok vonultak. Ugyan e hó 21-én láttam egy 16 darabból álló csapatot.

11. A közép gébics (*Lanius minor* Gm.) megérkezett május 10-én.

12. A veresfejű gébics (*Lanius senator*) május 4-én.

13. A tövisszúró gébics (*Lanius collurio* Linn), május hó 1-én.

14. A keresztcsőr (*Loxia curvirostra* L.) hozzánk ápril 29-én érkezett. Ugy látszik, hogy az már fészkel a magas hegységben, mert majdnem minden esztendőben látjuk azt május vagy júniusban.

15. A magtörő pinty (*Coccothraustes vulgaris* Pall.) márczius hó 22-én érkezett.

Passage des Oiseaux à Manonville.

Par Le Baron d'HAMONVILLE.

Printemps 1895.

1. Le balbusard (*Haliaetus albicillus* L.)* pêchait le 1 avril à l'Étang Dampré. Une troupe de 10 est restée sur l'étang Romeix qui était lâché, depuis le 6 avril jusqu'au 13. Ces oiseaux n'ont quitté leur lieu de pêche, qu'à cause de leur ponte; car une ♀ tuée le 10, avais un œuf gros comme une noix.

2. Le milan royal (*Milvus iclinus* Sav.) arrivé le 15 mars.

3. Le milan noir (*M. Korschun* Gm.) arrive le 28 fevrier et s'accouple le 1 mars.

4. Le hobereau (*Falco subbuteo* L.) passe accouplé le 22 avril.

5. La cresserelle (*Cerchneis tinnuncula* L.) qui avait exceptionnellement émigré cette année est revenue le 11 mars.

6. Le moyen duc (*Asio Otus* L.), qui a passé tout l'hiver sur des conifères lui servant de perchoir; les quittent pour nicher le 18 mars.

7. Le torcol (*Yunx torquilla* L.) arrive le 11 avril.

8. Le coucou (*Cuculus canorus* L.) chante le premier avril à Grenay, et le 3 au Moulin-aubois.

9. La huppe (*Upupa epopes* L.) nous arrive le 10 avril.

10. Le geai (*Garrulus glandarius* L.) est sédentaire ce qui ne nous empêche pas d'en avoir de gros passage dans le commencement de mai. Le 21 du même mois, j'en ai encore vu une bande de 16 individus.

11. La pie-grièche d'Italie (*Lanius minor* Gm.) arrive le 10 mai.

12. La pie-rousse (*Lanius senator* L.) le 4 mai.

13. La pie-écorcheur (*L. collurio* L.) le 1 mai.

14. Le bec-croisé (*Loxia curvirostra* L.) nous passe le 29 avril. Il a déjà du nicher dans les hautes montagnes, car nous le voyons presque chaque année, en mai ou juin.

15. Le gros-bec (*Coccothraustes vulgaris* Pall.) passe le 22 mars.

* A tudományos neveket a Frivaldszky-féle «Aves Hungariae» szerint adjuk.

* Les noms scientifiques sont donés d'après l'Aves Hungariae conscripsit J. Frivaldszky. 1891.

16. Az *erdei pinty* (*Fringilla coelebs* L.) visszatért február hó 25-én és első énekét márczius 10-én lehet hallani.

17. A *zöldike* (*Ligurinus chloris* Linn.) márczius 25-én tért vissza.

18. A *girliczpinty* (*Serinus hortulanus* Koch.) márczius hó végén érkezett és április elsején énekel.

19. A *sordé* (*Emberiza miliaria*) márczius 28-án érkezett.

20. A *nádi sármány* (*E. schoeniclus* L.) márczius 30-án már újra letelepedett az összes tavainkon.

21. A *mezei pacsirta* (*Alauda arvensis* L.) márczius 3-án megmérhetetlen csapatban érkezett, és első énekét 11-én lehetett hallani.

22. A *parlagi pipis* (*Anthus campestris* L.) május 7-én jött meg.

23. Az *erdei pacsirta* (*A. trivialis* L.) márczius 28-án kezdő vonulását.

24. A *réti pipis* (*A. pratensis* L.) 5 nappal előzte meg az előbbt.

25. A *sárga barázda-billegető* (*Motacilla flava* L.) márczius 31-én csoportokban mutatkozik.

26. A *fehér barázda-billegető* (*M. alba* L.) már márczius 7-ike óta itt van.

27. A *sárga rigó* (*Oriolus galbula* L.) megérkezett ápril 24-én és énekel is aznap.

28. Az *örvös rigó* (*Turdus torquatus* L.) április 6-án érkezett.

29. A *boros rigó* (*T. iliacus* L.) nagyban vonul márczius 28-án.

30. Az *éneklő rigó* (*T. musicus* L.) első énekét márczius 11-én lehetett hallani.

31. A *vörösbegy* (*Erithacus rubecula* L.) márczius 18-án már hallható.

32. A *fülemüle* (*E. luscinia* L.) április hó első napjaiban érkezett meg és csak 8-án énekel.

33. A *kékbecy* (*E. cyaneculus* Wolf.) április 5-én kezd vonulni és vonulása eltart 12-ig.

34. A *hegyi füstike* (*Ruticilla tithys* Scop.) márczius 23-ika óta már itt van, és e hó végéig vonul; május 22-én fiókai már elhagyták a fészkeket.

35. A *hantmadár* (*Saxicola oenanthe* L.) április 6—9-ike között érkezett.

36. A *csaláncsúcs* (*Pratincola rubetra* L.) április 9-én jött meg.

37. Az *Accentor modularis* L. márczius hó 21-én jött meg.

16. Le *pinson* (*Fringilla coelebs* L.) nous revient le 25 février et fait entendre son 1 chant le 10 mars.

17. Le *verdier* (*Ligurinus chloris* L.) revient le 25 mars.

18. Le *cini* (*Serinus hortulanus* Koch.) arrive fin mars et chante le 1 avril.

19. Le *proyer* (*Emberiza miliaria* L.) passe le 28 mars.

20. Le *bruant-de-roseaux* (*E. schoeniclus* L.) est déjà réinstallé sur tous nos étangs le 30 mars.

21. *L'alouette des champs* (*Alauda arvensis* L.) passe le 3 mars en troupes immenses, et fait entendre son premier chant le 11.

22. La *rousseline* (*Anthus campestris* L.) passe le 7 mai.

23. Le *pipi des arbre* (*A. trivialis* L.) commence son passage le 28 mars.

24. Le *pipi des prés* (*A. pratensis* L.) le précède de 5 jours.

25. La *bergeronnette printanière* (*Motacilla flava* L.) se montre en troupe le 31 mars.

26. La *lavandière grise* (*M. alba* L.) revient dès le 7 mars.

27. Le *loriot* (*Oriolus galbula* L.) arrive le 24 avril et chante le même jour.

28. Le *merte à plastron* (*Turdus torquatus* L.) passe le 6 avril.

29. Le *merle mauvis* (*T. iliacus* L.) se montre en gros passage le 28 mars.

30. La *grive* (*T. musicus* L.) fait entendre son premier chant le 11 mars.

31. Le *rouge-gorge* (*Erithacus rubecula* L.) se fait entendre le 18 mars.

32. Le *rossignole* (*E. luscinia* L.) arrive dans les premiers jours d'avril et ne chant que le 8.

33. La *gorge-bleue* (*Erithacus cyaneculus* W.) commence à passer le 5 avril et continue jusqu'au 12.

34. Le *rouge-queue* (*Ruticilla tithys* Scop.) arrive dès le 23 mars et passe jusqu'à la fin du mois, le 22 mai des petits ont déjà quitté le nid.

35. Le *traquet motteux* (*Saxicola oenanthe* L.) arrive du 6 au 9 avril.

36. Le *tarier* (*Pratincola rubetra* L.) arrive le 9 avril.

37. Le *mouchet* (*Accentor modularis* L.) arrive le 21 mars.

38. A *barátfülemüle* (*Sylvia atricapilla* L.) megjött márczius elsején és 9-én kezd énekelni.

39. A *kerti poszáta* (*Sylvia hortensis* Bechst.) csak április 25-én mutatkozik.

40. A *közönséges poszáta* (*Sylvia curruca* L.) megjött április 15-én, de csak május 2-án énekel, fészket pedig 12-én kezdi rakni.

41. A *nádi rigó* (*Acrocephalus arundinaceus* Gm.) április 27-én kezd jelentkezni.

42. A *sáska poszáta* (*Locustella naevia* Bod.) április 28-án már hallható.

43. A *foltos nádi poszáta* (*A. phragmitis* Bech.) április 7-én kezd jelentkezni.

44. A *fitiszmadár* (*Ficedula trochilus* L.) április elsején látható.

45. A *csőp-csalp* (*Ficedula rufa* Bechst.) márczius 23-án jött meg.

46. A *Ficedula Bonellii* Vieil. április 10-én hallható.

47. Az *örvös légykapó* (*Muscicapa collaris* Bech.) április 10-én jött, fészket május 8-án kezdi építeni, és ugyan e hó 20-án költ.

48. A *szürke légykapó* (*Muscicapa grisola* L.) május 3-án jött.

49. A *füsti fecske* (*Hirundo rustica* L.) április 1-én érkezett; a házukba fészkelő azonban csak 10-én.

50. A *házi fecske* (*Chelidon urbica* L.) csak április 28-án érkezett, de fészke építéséhez már másnap fog bele. A két megelőző faj egyre kesvedik és néhány év óta már szinte ritka.

51. A *parti fecske* (*Cotyle riparia* L.) a tavakon már április 13-óta nagy csapatokban röpül.

52. A *sarlós fecske* (*Cypselus apus* L.) egyszerre jött meg május elsején előrsök nélkül.

53. Az *örvös galamb* (*Columba palumbus* L.) márczius 10-én jött meg.

54. A *vad galamb* (*Columba oenas* L.) márczius 13-án érkezett.

55. A *gerlicze* (*Turtur auritus* Gr.) ápril végén jött meg és 26-án turbékolni kezd.

56. A *fürj* (*Coturnix dactylisonans* Mey.) első pitypalaty május 19-én.

57. A *kis juhászka* (*Aegialitis fluviatilis* Bech.) vizek partjain április 11-én mutatkozik.

58. A *bibicz* (*Vanellus cristatus* L.) márczius 20 és 28-ika között számosan jött.

38. La *fauvette à tête noire* (*Sylvia atricapilla* L.) arrive le premier mars et commence à chanter le 9.

39. La *fauvette des jardins* (*Sylvia hortensis* Bechst.) ne se montre que le 25 avril.

40. La *babillarde* (*Sylvia curruca* L.) arrive le 15 avril, chante seulement le 2 mai et commence son nid le 12.

41. *L'effarvatte* (*Acrocephalus arundinaceus* Gm.) commence à arriver le 27 avril.

42. La *locustelle* (*Locustella naevia* Bodd) se fait entendre le 28 avril.

43. La *phragmite des joncs* (*Acrocephalus phragmitis* Bechst.) commence à arriver le 7 avril.

44. Le *pouillot fitis* (*Ficedula trochilus* L.) se montre le premier avril.

45. Le *pouillot véloce* (*F. rufa* B.) arrive le 23 mars.

46. Le *pouillot bonelli* (*F. Bonellii* V.) se fait entendre le 10 avril.

47. Le *gobe-mouche à collier* (*Muscicapa collaris* B.) arrive le 10 avril, commence son nid le 8 mai et couve le 20 du même mois.

48. Le *butalis gris* (*Muscicapa grisola* L.) arrive le 3 mai.

49. *L'hirondelle de cheminée* (*Hirundo rustica* L.) arrive le premier avril; le notres seulement le 10.

50. *L'hirondelle cul-blanc* (*Chelidon urbica* L.) arrive seulement le 28 avril, mais commence à bâtir son nid dès le lendemain. Les deux espèces précédentes diminuent et deviennent presque rares depuis quelques années.

51. Le *cotyle de rivage* (*Cotyle riparia* L.) vole en troupe sur les étangs, dès le 13 avril.

52. Le *martinet noir* (*Cypselus apus* L.) arrive en bloc et sans avant-garde le premier mai.

53. La *colombe ramier* (*Columba palumbus* L.) passe le 10 mars.

54. Le *colombin* (*C. oenas* L.) arrive le 13 mars.

55. La *tourterelle* (*Turtur auritus* Gray.) arrive fin avril, et commence à roucouler le 26.

56. La *caille* (*Coturnix dactylisonans* Mey) fait entendre son premier chant le 19 mai.

57. Le *gravelot des Philippines* (*Aegialitis fluviatilis* B.) se montre sur le bord de nos eaux le 11 avril.

58. Le *vanneau huppé* (*Vanellus cristatus* L.) passe abondamment du 20 au 28 mars.

59. A szalonka (*Scolopax rusticula* L.) márczius 20-án kezd húzni.

60. A sárszalonna (*Gallinago scolopacina* Bech.) február 10-ike óta mutatkozik.

61. A *Totanus ochropus* L. folyóinkban április 2 és 6-ika között kezd jelentkezni.

62. A vízi gúvat (*Rallus aquaticus* L.) tavunkra márczius 31-én érkezett.

63. A szárcsa (*Fulica atra* L.) márczius 14-én kezd érkezni.

64. A daru (*Grus cinerea* L.) átvonul a vidéken márczius 16 és 24-e között.

65. A gólya (*Ciconia alba* L.) márczius 28-án mutatkozik.

66. A nagy vad lúd (*Anser cinereus* Mey.) patakainkon február 16 és 23-ika között kezd mutatkozni.

67. A kanalas récze (*Spatula clypeata* L.) márczius 31-én érkezett.

68. A füttyülő récze (*Mareca Penelope* L.) április elsején mutatkozik.

69. A csörgő récze (*Querquedula crecca* L.) tavainkra nagy csapatokban érkezett április elsején.

70. A fehér szemű récze (*Nyroca leucophthalmos* L.) visszatért április elsején.

71. A hosszúcsőrű buvárrécze (*Mergus serrator* L.) márczius utolsó napjaiban kezd mutatkozni tojókból és himekből álló kis csapatokban a Mosée taván.

72. A nagy vöcsök (*Podiceps cristatus* L.) márczius 30-án már le van telepedve a mi tavainkon.

73. A kis vöcsök (*Podiceps minor* L.) a patakok mentén márczius 15 óta kezd mutatkozni.

59. La bécasse (*Scolopax rusticola* L.) commence à crouler le 20 mars.

60. La bécassine (*Gallinago scolopacina* Bp.) se montre dès le 10 février.

61. Le chevalier cul-blanc (*Totanus ochropus* L.) se montre sur nos ruisseaux du 2 au 6 avril.

62. Le râle d'eau (*Rallus aquaticus* L.) arrive aux étangs le 31 mars.

63. La foulque macroule (*Fulica atra* L.) commence à arriver le 14 mars.

64. La grue cendrée (*Grus cinerea* L.) traverse le pays du 16 au 24 mars.

65. La cigogne blanche (*Ciconia alba* L.) se montre le 28 mars.

66. L'oie cendrée (*Anser cinereus* Mey) s'est montrée sur notre ruisseau les 16 et 23 février.

67. Le souchet (*Spatula clypeata* L.) passe le 31 mars.

68. Le siffleur (*Mareca Penelope* L.) se montre le premier avril.

69. La sarcelle (*Querquedula crecca* L.) arrive en grande troupe sur les étangs le premier avril.

70. La fuligule nyroca (*Nyroca leucophthalmos* L.) est de retour le premier avril.

71. Le harle huppé (*Mergus serrator* L.) se montre dans les derniers jours de mars en petite troupe composée de ♂ et de ♀ sur l'étang de la Mosée.

72. La grèbe huppé (*Podiceps cristatus* L.) est déjà installé le 30 mars sur nos étangs.

73. Le grèbe castagneux (*Podiceps minor* L.) se montre en suivant le ruisseau depuis le 15 mars.

Ornithologiai jegyzetek Magyar-Óvárról és vidékéről.

BIKRESSY GUIDÓ-tól.

1. *Fringilla coelebs* L. — Családjának ez a legkiválóbb énekese a házi veréb és a búbos pasirta után e vidéken kétségen kívül a leggyakoribb apró madarak közé tartozik, és még a legzordonabb időjárás idején sem hagyja el véglegesen a mi vidékünket, hanem egyes példányai kitelelnek minálunk.* A madár éneke rendszer-

* Az 1885. évi okt. 28-án kaptam egy példányt, a melyet csak néhány nappal elébb löttek.

Ornithologische Notizen aus Ung.-Ustenburg und Umgebung.

Von Guido von Biffeßy.

1. *Fringilla coelebs* L. Dieser edelste Schläger meines Geschlechtes ist unbedingt nach dem Hausperling und der Haubenlerche einer der hier am zahlreichsten vorkommenden Kleinvögel, welcher auch während der rauhen Jahreszeit unsere Gegend nicht gänzlich verläßt, sondern immer in einzelnen Exemplaren überwintert.* Beginn des Schlages in der

* Im Jahre 1885 erhielt ich am 28. Oktober ein erst vor wenigen Tagen zuvor gefangenes Exemplar.

rint márczius hó közepén kezdődik és eltart legtöbbször július hó 5—6-áig. Mindazonáltal meg kell jegyeznem, hogy az időjárásnak is van mindig néminemű, noha nem döntő befolyása az ének megkezdési idejére, valamint annak tartamára. Így volt az példának okáért 1888-ban (a mely esztendőben a nyár igen hűvös és esős volt), úgy, hogy a pinty énekét még július hó 12—13-áig is meglehetősen gyakran hallottam, noha e madár máskor nyáron, ha a temperatura állandóan meleg, már július hó 4-én teljesen elnémul. És úgy látszik, hogy az ének megkezdése is némiképen a márczius hó folyamán uralkodó időjárástól függ; így volt ez az idei tavasszal, a mikor az, az itteni környéken általánosan és nagyobb számban az említett hónapnak csak 18-án volt hallható. És azt hiszem ezekből az itt közlött adatokból, valamint egyéb megfigyelésekből következtetést vonhatok arra, hogy az időjárás viszonyok általában magára a madárvonulásra is és azoknak a mi területeinkre való megérkezésére nézve is némi befolyással vannak.

2. *Carduelis elegans* Steph. — Az itteni vidéken nem annyira gyakori, mint az előbbi faj; mindazonáltal nagyjában véve nem épen ritka, sőt egyes években, a melyeket közvetlenül szigorú és igen havas tél előzött meg, kisebb számban látható, mint enyhe tél után, a mikor csak kevés hó esett. Azt hiszem, hogy e jelenség okát abban kell keresnünk, hogy a szigorú és igen havas télben, a mikor a földet gyakran több lábnyi vastag hótakaró borítja, táplálék hiányában a fiatal madarak igen jelentékeny része tönkre megy, a mint már arról a «Schwalbe» című szaklap hasábjában meg is emlékeztem.* Azokban az esztendőben, a mikor ezek a madarak jelentékeny számban előfordulnak, azok ősszel, télen és nyáron gyakran 12—15 drbból álló csoportokba verődnek össze és társaságban élnek.

3. *Chrysomitris spinus* L. — Előfordul ugyan, de sokkal gyérebben, mint az előbb tárgyalt

* Ehhez hozzájárul — sajnosan — az is, hogy ugyanakkor leskelődnek leggyakrabban és legsikeresebben utánok úgy a madarászok, mint igen gyakran félig-meddig felseperedett suhancok, a kik mind a madárfogdosással foglalkoznak, a mi némileg szintén hozzájárul, hogy számuk a szigorú tél folyamán apadjon. Ez utóbbi körülményt tárgyaltam szintén részletesebben a fönnebb említett helyen.

Regel Mitte März und Dauer desselben meistens bis 5. oder 6. Juli. Gleichwohl muß ich jedoch bemerken, daß die jeweiligen Witterungsverhältnisse auf den Beginn und die Dauer des Schlages, wenn auch keinen wesentlichen, so doch immerhin einigen Einfluß ausüben. So habe ich B. w. im Jahre 1888 (welch letzteres sich durch einen ungewöhnlich kühlen und regnerischen Sommer auszeichnete) noch bis 12. und 13. Juli ziemlich häufig Finken Schlag vernommen, während derselbe bei andauernd heißer Temperatur in dieser Jahreszeit schon vom 4. Juli an gänzlich verstummte. Ebenso erscheint auch der Beginn des Schlages von der im Laufe des März vorherrschenden Witterung einigermaßen abhängig, wie B. w. im heurigen Frühlinge, wofelbst derselbe erst vom 18. genannten Monates in hiesiger Gegend allgemein und zahlreich vernommen wurde. Aus den soeben erwähnten Mittheilungen, so wie auch aus anderen Wahrnehmungen, glaube ich auch den Schluß folgern zu können, daß die jeweiligen Witterungsverhältnisse selbst auf den Zug der Vögel im Allgemeinen und ihre Ankunft in unseren Breiten einigen Einfluß ausüben.

2. *Carduelis elegans* Steph. kommt nicht so zahlreich in hiesiger Gegend vor, wie der vorige; demungeachtet im allgemeinen nicht eben selten, wohl aber in manchen Jahrgängen, nach unmittelbar vorherigen strengen und schneereichen Wintern, weit seltener zu bemerken, wie nach gelinden Wintern, welche nur wenig Schneefälle aufzuweisen hatten. Ich glaube den Grund dieser Wahrnehmungen darin suchen zu müssen, daß in strengen, schneereichen Wintern, wobei oft der Boden mit einer, mehrere Schuh tiefen Schneehülle bedeckt ist, in Folge des dabei eintretenden Nahrungsmangels gewöhnlich ein guter Theil der Sommerbruten zu Grunde geht,* worüber ich schon einmal in den Spalten der «Schwalbe» Gelegenheit hatte Erwähnung zu machen. In den Jahren ihres zahlreichen Vorkommens pflegen sich diese Vögel zur Herbst-, Winter- und Sommerzeit häufig in kleinen geselligen Flügen von 12 bis 15 Stücke beisammen zu halten.

3. *Chrysomitris spinus* L. kommt zwar vor, aber womöglich noch weniger zahlreich, wie der

* Auch wird leider gerade in dieser Jahreszeit diesen Vögeln von Seiten der Vogelsteller, so wie sehr oft seitens halbwüchziger Knaben, welche sich mit dem Vogel fange beschäftigen, am häufigsten und erfolgreichsten nachgestellt, was vielleicht auch einiges zu ihrer Verminderung im Laufe strenger Winter beitragen dürfte, welches letztere ich übrigens gleichfalls an dem, im Texte angeführten Orte eingehender behandelte.

faj; télen azonban, a mikor nálunk csupán csak mint kóborló madár szokott mutatkozni, nagy hó idején némelykor lépvesszővel könnyen fogható.

4. *Acanthis cannabina* L. — meglehetősen közönséges és gyakori.

5. *Ligurinus chloris* L. — Igen közönséges és gyakori, itten számrá nézve a pinty és a házi veréb után következik. Úgy látszik, hogy ez a faj még a szigorú teleket követő időkben sem apad meg nagyon és mint állandó madár majdnem egyenlő számban található vármegyénk minden tájékán, a hol szintén kisebb csoportokba verődve él.

6. *Coccothraustes vulgaris* Pall. — Előfordul ugyan, de nem igen nagy számban.

7. *Pyrrhula major* Br. — Télen hasonlóképen meglehetősen közönséges, de úgy látszik, hogy itt nem minden évben mutatkozik egyforma számban; máskülönbben azonban abban az időszakban mindig kellő mennyiségben található. E madarakat leggyakrabban az 1889—1890. évi télen és pedig annak utolsó harmadában figyelhettem meg, a mely időszak különösen abban tünt ki, hogy az nagyobb havazás nélkül száraz és mérsékelt hideg volt.* Úgy látszik, hogy nyáron ez a madár itt csak csekély számban tartózkodik és véleményem az, hogy az leginkább a Kárpátokba és azoknak a dunántúli déli közvetlen elágazásaiba, valamint nagy részben talán Észak-Európába húzódik és e szerint az az itteni vidéknek csupán csak a ritkábban költő madarai sorába veendő.

8. *Passer domesticus* L. — Mint általában az egész Közép-Európának összes vidékein, a hol a gabonatermelést nagy mértékben üzik úgy hasonlóképen itt is nagy tömegben tartózkodik mint állandó madár. Igen gyakori vendég a kertekben is, a hol az a gyümölcsfák, de kivált a cseresznyefák termését rongálja, a

* Máskülönbben az akkori tél december havában majdnem szakadatlanul havazott és az időjárás állandóan hideg volt, de január hó kezdetén az idő megenyhült és olvadni kezdett, míg ellenben február hó első napjaiban — noha mérsékelt mértékben — az időjárás újból hidegebbre fordult, és mint ilyen kitartott az egész hónapon át; márczius hónap első napjainak lefolyása után aztán annál gyorsabban indult az idő a tavaszodásnak.

vorige. Wird aber demungeachtet im Winter, wofelbst sich derselbe bloß als Strichvogel bei uns aufzuhalten scheint, dennoch bei tiefem Schnee manchmal mit Leimruthen ziemlich leicht gefangen.

4. *Acanthis cannabina* L. Ziemlich gemein und häufig.

5. *Ligurinus chloris* L. Sehr gemein und häufig und nach dem Buchfink und Hausperling so ziemlich der am zahlreichsten hier vorkommende Dickhäbler. Derselbe scheint sich auch nach strengen Wintern durchaus nicht zu mindern und kommt so ziemlich alle Jahre gleich zahlreich und häufig hier in allen Gegenden unseres Comitatus als Standvogel vor, sich auch öfters in kleinen Flügen beisammen haltend.

6. *Coccothraustes vulgaris* Pall. kommt vor, doch nicht allzu zahlreich.

7. *Pyrrhula major* Br. im Winter gleichfalls ziemlich gemein, scheint jedoch nicht alle Jahre gleich zahlreich hier vorzukommen, ist aber dennoch im Laufe dieser Jahreszeit mehr oder minder immer in entsprechender Menge vorhanden. Am häufigsten bemerkte ich diese Vögel im Winter von 1889 auf 1890, und zwar im letzten Drittel desselben, welche Jahreszeit sich damals vorzugsweise durch trockene und gemäßigte Kälte ohne nennenswerthe Schneefälle aufzuweisen, auszeichnete.* Im Sommer scheint sich dieser Vogel hier nur ziemlich wenig aufzuhalten, und dürfte sich, meines Erachtens nach, vorzugsweise in die Karpathen und deren gleich unmittelbar, jenseits der Donau liegenden südlichen Ausläufer, so wie vielleicht auch zum großen Theile nach Nord-Europa zurückziehen, und ist demnach bloß zu den etwas selteneren Brutvögeln der hiesigen Gegenden zu zählen.

8. *Passer domesticus* L. Wie so ziemlich in allen ebenen Landstrichen Mittel-Europa's, wofelbst Getreidebau in ausgedehntem Maße betrieben wird, so auch hier massenhaft als Standvogel anzutreffen. Ist auch in den Obstgärten häufig zu finden, wo derselbe den Baumfrüchten, namentlich aber den reifen Kirjchen ziemlich nachstellt und daher gar

* Im übrigen war der damalige Winter im Monate Dezember von beinahe fortwährender Schneefällen verbunden mit ziemlich anhaltender Kälte begleitet, worauf sich jedoch nach Beginn des Januar's Thauwetter mit ausdauernd milder Temperatur einstellte, dem jedoch in den ersten Tagen des Februar's abermals, obwohl schon gemäßigtere und trockene Kälte nachfolgte, welche auch diesen Monat hindurch fortwährend anhielt, worauf sich jedoch nach Ablauf der ersten Tage des März-Monates desto rascher der Frühling bemerkbar machte.

miért a kertészek igen merész és kapzsi tolvajnak tartják e kellemetlen vendéget.

9. *Passer montanus* L. — Hasonlóan gyakori és közönséges, noha nem annyira, mint az előbbi.

10. *Emberiza citrinella* L. — Rendkívül közönséges és gyakori és a házi veréb, a közönséges pinty, a zöldike és a búbos pacsirta után az itten lehetőleg legszámosabban élő apró madarak egyike. Télszaka igen gyakran gazdasági udvarokba és a csűrök közelébe is jön, a hol a gabonahulladéokra és annak maradványaira található.

11. *Alauda cristata* L. — Ez a madár is — mint azt már említettem — szintén az itten a legszámosabban előforduló fajok közé tartozik és a zord időszakban hasonlóképen igen nagy mennyiségben található a mezővárosok és falvak utczáin és terein.

12. *Alauda arvensis* L. — Ugyancsak gyakori madár ez is, és hangját már márczius hó elejétől hallhatjuk. Vármegyénk mind a két pacsirta fajnak igen kedvező tartózkodási helyül szolgál, a mennyiben az itten nagy területet elfoglaló gabonaföldekre és legelőkre, szóval rónás vidékre talál.

13. *Turtur auritus* Gray. — Gyakori és a közép-európai három galambfaj közül ez fordul itten elő legnagyobb számban. Megérkezési ideje április közepének második fele. A Magyar-Óváron lévő, kir. hercegi parkban, mely utóbiban úgy lombos, mint tülevelű fák is vannak, még az igen látogatott helyeken is nagyon gyakran található és azt hiszem, hogy itten költ is. Miután a mi vármegyénk és nevezetesen Magyar-Óvárnak környéke igen nagy terjedelmű gabonaföldeken kívül még igen tekintélyes erdőségekkel is bír — úgy látszik — mintha a természet maga is a legjobban gondoskodott volna honi galambfajainknak úgy megélhetéséről, mint azok elterjedéséről.

14. *Columba oenas* L. — Előfordul, s nem is ritkán, mindazonáltal távolról sem annyira gyakori, mint az előbbi faj. Már igen kora tavasszal érkezik hozzánk és Magyar-Óváron a kir. hercegi parkban tartózkodik.

15. *Columba palumbus* L. — Előfordul az is, ámbár sokkal gyérebb számban.

manchmal den Gärtnern als frecher, lüfterner Obstdieb ziemlich unwillkommen erscheint.

9. *Passer montanus* L. Ebenfalls gemein und häufig, wiewohl nicht in solcher Anzahl, wie der vorige.

10. *Emberiza citrinella* L. Außerst gemein und häufig und nach dem Hausperling, Buchfinken, Grünlinge und der Haubenlerche, so ziemlich der am zahlreichsten hier lebende Kleinvogel. Kommt zur Winterzeit auch ziemlich häufig in die Gehöfte und in die Nähe der Scheunen, wo sich noch Getreideabfälle und deren Ueberreste vorfinden.

11. *Alauda cristata* L. Zählt, wie bereits erwähnt, gleichfalls zu den am zahlreichsten hier vorkommenden Vogelarten und ist während der rauhen Jahreszeit ebenfalls in größerer Anzahl in den Gassen und auf den Plätzen der Flecken und Dörfer anzutreffen.

12. *Alauda arvensis* L. Ist ebenfalls häufig und vom Beginn des Märzmonates an zu hören. Beide Lerchenarten finden in unserem Comitate, Angesichts der weithin ausgedehnten Getreidefelder und Hutweiden, sowie auch der meistentheils vorhandenen Ebenen, ein sehr günstiges Terrain als Aufenthaltort.

13. *Turtur auritus* Gray. Häufig und unter den drei Mittel-Europa angehörenden Taubenarten am zahlreichsten hier vorkommend. Ankunftszeit letztes Mittel des Aprils. Ist selbst an von Menschen ziemlich häufig besuchten Orten im erzogl. Parke von Ung.-Altenburg (welch letzterer sowohl Laubwald, als auch Nadelholzbestände besitzt) ziemlich zahlreich anzutreffen und dürfte meines Erachtens nach auch brüten daselbst. Da das hiesige Comit, namentlich aber die Umgebung von Ung.-Altenburg selbst nebst ausgedehnten Getreidefeldern, auch noch immer ziemlich erhebliche Waldbestände besitzt, so ist gleichsam von der Natur für das Vorkommen und die Verbreitung unserer einheimischen Taubenarten auf das beste gesorgt.

12. *Columba oenas* L. Kommt vor und nicht eben allzu selten, dennoch aber bei weitem nicht so häufig, wie die vorige. Langt bereits sehr zeitlich im Frühling hier an und wird auch zu Ung.-Altenburg im erzogl. Parke angetroffen.

14. *Columba palumbus* L. Kommt auch vor, wiewohl schon viel spärlicher.